

Nyt liv i gamle haller

Indledning

Tre ud af fire af de danske idrætshaller er opført for mere end 25 år siden og er derfor i høj grad modne til renovering. Den dårlige og utidssvarende stand af hallerne har ført til en lokal frygt for lukninger af haller i mange lokalområder.

På den baggrund søger Lokale- og Anlægsfonden efter samarbejdspartnere, som vil være med til at renovere ældre idrætshaller og i denne forbindelse opdatere dem til et nutidigt idrætsbillede.

Lokale- og Anlægsfonden har i sin virketid arbejdet med at udvikle den traditionelle idrætshal på forskellige niveauer. Første konkrete projekt i det overordnede satsningsområde "Fremtidens idrætshaller" blev den "indre byfællid", som blev realiseret i DGI-huset i Århus, i Holmbladskvarteret på Amager og på Nørrebro i København. Her er det tale om større projekter til en beløbsramme på 40-50 mill. kr. I 2006 tog Fonden næste skridt med konferencen 'Klædt om til fremtiden', som førte til tre halprojekter i Jyderup, Harbøre og Hørning. Disse udbygningssprojekter beløber sig til 20-30 mill. kr.

"Nyt liv i gamle haller"

I denne tredje fase søger Lokale- og Anlægsfonden efter tre samarbejdspartnere, som gennem en nytænkning af idrætshallen inden for de eksisterende rammer ønsker at tilpasse faciliteterne til nye brugergrupper og funktioner. Mange idrætshaller er inde i en negativ spiral, hvor den 20 x 40 meter store håndboldbane med opstregning til typisk, badminton, volleyball, basketball og tennis står mere og mere tom. Årsagen kan være et faldende befolkningsantal, og/eller at faciliteterne ikke imødekommer befolkningens behov for idrætslig udfoldelse. I "Nyt liv i gamle haller" fokuseres på ombygninger og mindre tilbygninger, der kan bringe nyt liv til hallen. Den økonomiske ramme for de enkelte projekter er på 10 mio. kr., og Fonden er klar til at finansiere en væsentlig del af byggeriet.

Når de tre samarbejdspartnere er fundet, skal der udvælges arkitekter til at give deres bud på en løsning, hvorefter et workshop-forløb skal udvikle de bedst mulige løsninger. Projekterne forventes herefter at kunne realiseres i 2009 og ind i 2010.

De tre samarbejdspartnere skal være fundet inden udgangen af juni, og de udvalgte arkitekter skal give deres bud på ombygningerne inden 1. oktober 2008.

Til grundlag for Lokale- og Anlægsfondens vurdering af hvilke tre samarbejdspartnere vi gerne vil arbejde sammen med, har vi brug for et beskrivende materiale der indeholder følgende:

- Ejerforhold
- En beskrivelse af hallens tilstand/eksisterende forhold. Gerne i form af billed- eller tegningsmateriale
- Brugerkredsen – aktiviteter og omfang
- Fremtidsplaner
- Forventede økonomiske bidragydere til projektet
- Person og kontaktoplysninger til projektet – brug evt. Fondens ansøgningsskema.

Hvad støttes **ikke**

- Almindeligt vedligehold og udskiftning af bygningsdele
- Større udbygningssprojekter, såsom en "hal 2" eller andre væsentlige udvidelser.

Yderligere oplysninger: Holger Kortbek, e-mail: hko@loa-fonden.dk, tlf. 32 83 03 47
Ansøgningen skal være Fonden i hænde senest den 30. maj 2008.

Tidsplan

Den nuværende tidsplan for projektet er, at vi skal have de nødvendige beskrivelser og oplysninger fra dem der ønsker at blive én af de tre samarbejdspartnere senest tirsdag den 20. maj 2008.

Vi har derefter brug for at gennemgå materialet og evt. tage en dialog med nogle af ansøgerne. De tre samarbejdspartnere vil blive fundet midt i juni og senest den 25. juni skal de endelige aftaler kunne indgås med de selvejende institutioner og/eller kommuner.

Dernæst vil der, i en åben prækvalificering (evt. indbudt arkitektkonkurrence) blive afholdt en arkitektkonkurrence, med en arbejdsperiode for arkitekterne på mindst 5 uger med aflevering tirsdag den 30. september.

Der udvælges på den baggrund tre arkitekter der sammen med repræsentanter for de tre projekter og eksterne ressourcepersoner skal deltage i to eller tre workshops med henblik på at generere forslag og ideer til projekterne. Workshopforløbet skal foregå i sidste halvdel af oktober og første halvdel af november.

I december 2008 – marts 2009 udvikler arkitektteamet, i tæt samarbejde med Bygherre og Fonden, de tre projekter hvorefter byggeperioden forventes at kunne igangsættes i maj eller juni 2009.

BAGGRUND

Byfælleden

I Lokale- og Anlægsfondens visioner for den "Den Indre Byfælled" er der væsentlige elementer, som kan føres videre til arbejdet med andre idrætsanlæg i mindre målestok. Betegnelsen "Den Indre Byfælled" henviser til den gamle fælled i byens udkant, hvor et stort centralt græsareal var omkranset af mindre arealer i nicher mellem træer og buskadser. Her mødtes byens befolkning på de varme sommerdage til et rigt liv af boldspil og leg, træning og dans, solbadning og medbragt kaffe, festlige anledninger og almindelig fritid. Fælleden var et udflugtsmål for byens borgere, hvor man kan begive sig hen uden nødvendigvis at have forhåndsftaler, idet man næsten altid vil have mulighed for at deltage i et eller andet, måske selv har en plan om udfoldelse eller blot vil betragte de andre.

Billedet af byfælleden skal give inspiration til et tilsvarende indendørs rum med righoldige muligheder for både organiseret og selvorganiseret aktivitet i en blanding og variation, inspireret af de forskellige udfoldelsesarealer. . Selvfølgelig skal der være de samme udfoldelsesmuligheder som i en almindelig idrætshal med en bane på 20 x 40 meter - men samtidig skal denne centrale 'plæne' omkranses af rum eller nicher, hvortil der er adgang, selv om der foregår aktiviteter på selve banen. Fra rummene skal der være udsyn, deres indbyrdes adskillelse skal bære præg af lethed og visuel kontakt, og rummene skal indbyde en lang række forskellige aktiviteter som f.eks. dans, yoga, aerobic, kampsport, vægttræning og forskellige former for mindre boldspil samt kulturelle aktiviteter.

Udbygning af eksisterende idrætshaller

I forlængelse af realiseringen af Den Indre Byfælled har Fondens opmærksomhed været rettet mod udviklingen af eksisterende idrætsanlæg, der står for en *udbygning* med nye faciliteter. Fokus har

her været rettet mod de mange idrætshaller, der typisk er opført fra sidst i 1960'erne til midten af 1980'erne.

I Harboøre, Hørning og Jyderup er skabt nye faciliteter med en høj grad af åbenhed, fleksibilitet og sammenhæng både i forhold til de eksisterende bygninger og til de faciliteter, der er tilført. Det er målet at skabe fornyende, moderne og æstetisk velfungerende eksempler på den svære opgave at forny et eksisterende halbyggeri, så det kunne tjene som inspiration for alle andre aktører. De tre projekter har taget udgangspunkt i udbygningen af eksisterende idrætsanlæg, hvor den eksisterende bygningsmasse består af en enkelt hal med tilhørende omklædningsrum, depoter etc. Der er tilføjet og indrettet rum, som evner at dække en nutidig (og fremtidig) brug af anlæggene. Uderummene er blevet opkvalificeret med et bredt spekter af aktivitetsmuligheder, og der er skabt bedre fysiske forbindelser mellem inde og ude samt. De tre haller anviser udbygningsprincipper, der kan fungere som alternativer til de arkitektonisk tilfældige knopskydninger, denne type af haludvidelser ellers ofte er præget af.

Nyt liv i gamle haller

Som et næste skridt i Lokale- og Anlægsfondens arbejde med fornyelse af idrættens rum, er turen nu kommet til de haller, som er i dårlig stand med et lavt aktivitetsniveau, forårsaget af manglende vedligeholdelse og en ændret aktivitetsstruktur blandt de idrætsaktive. Fokus er her på haller, der ikke nødvendigvis ikke skal udbygges, men blot ombygges i mindre målestok. For disse anlægs vedkommende kan der være behov for en indholdsmæssig fornyelse for at imødekomme udviklingen og skabe nogle rammer, der kan udvide bruger kredsen og give nyt liv til stedet. Det nye liv skal tage sit udgangspunkt i, hvad der i forvejen er af traditioner og muligheder i området, og i de ønsker, der er til nye aktiviteter som f.eks. dans, yoga, aerobic, gymnastik, kampsport, styrketræning, rullestolaktiviteter, mindre boldspil og kulturelle aktiviteter, som sættes i scene alt efter, hvem der er til stede, og hvilke rammer der byder sig. Anlæggende skal være åben for en skala af aktiviteter fra det foreningsprægede til det mere uformelle, og aktivitetsmæssigt favne bredt og give rammer for så mange samtidige aktiviteter som muligt.

Eksterne medspillere

Når der skal foretages en opgradering af den nedslidte idrætshal, er det vigtigt at være opmærksom på muligheden for at samle en eller flere funktioner, så der både skabes en økonomisk bæredygtighed f.eks. indenfor sundhedsområdet (lægepraksis, sundhedsplejerske, genoptræning, fitness etc.), kulturelle institutioner og tilbud (biograf/storskærm, bibliotek, lokalhistorisk arkiv, naturhistorisk samling, værksted, atelier, galleri, netcafé etc.), skoler og ungdomsklubber, daginstitutioner ((idræts)vuggestuer, (idræts)børnehaver, (idræts)SFO'er etc.) samt borgerservice og indkøb (købmand, apotek, posthus, grene af den kommunale forvaltning etc.).

Analyse af lokalområdet

I forbindelse med udvælgelsen af samarbejdspartnere og den efterfølgende kvalificering af projekterne er det nødvendigt at der tages hensyn til forhold omkring geografi, demografi, andre kultur- og fritidsinstitutioner i området samt foretage en analyse af de aktiviteter, der allerede finder sted og ønskes i det fremtidige anlæg.

Med hensyn til de geografiske forhold skal det vurderes, om der er udviklingsmuligheder, der kan inddrages i processen med ombygningen af anlægget. Hvordan er facilitetsdækningen og den

trafikale infrastruktur? Er der særlige forhold omkring naturområder og bebyggelse? Er det samarbejds muligheder med andre brugere?

Under hensyn til demografiske forhold kan den aftagende brug af en idrætshal være en afspejling af lokale forhold, hvor et landområde eller landsbysamfund har haft en befolkningsnedgang, ændringer i alderssammensætningen eller blot en reduktion i antallet af aktive til de aktiviteter, der tidligere fyldte idrætshallen. Det kan også skyldes, at idrætshallen er blevet i overskud som følge af en nybygning/udbygning af andre anlæg i nærheden.

Endelig kan der være forhold, som afspejler nye lokale prioriteringer som følge af kommunalreformen. Under alle omstændigheder skal der foretages en vurdering af, om der er et reelt brugergrundlag til en opdatering og udvikling af den lokale idrætshal eller om den bør afvikles helt.

Byggetekniske forhold og primær drift

Et grundlæggende træk ved den typiske idrætshal er, at funktionaliteten og arkitekturen står i kontrast til den fleksibilitet og åbenhed, den moderne idrætskultur efterspørger. Som en del af byggeboomet fra sidst i 1960'erne til midten af 1980'erne har idrætshallerne desuden nået en alder, hvor vitale dele af bygningen pga. alder eller slidtage er udskiftningsmodne. Det kan f.eks. være varmeanlæg, klimaskærm, loftsbeklædning, køkkeninventar, gulve m.m. Der er i mange tilfælde ikke er taget højde for kravene om udbedringer og vedligeholdelse af hallerne i driftsbudgetterne, hvorfor disse udskiftninger bliver udskudt med nedsat funktionalitet og øgede løbende udgifter til følge.

For selvejende institutioner, hvor driftstilskuddet er afhængigt af graden af udnyttelse, kan aktivitetsnedgangen blive fatal og medføre et yderligere stort vedligeholdelsesmæssigt efterslæb. For de kommunale idrætshalleres vedkommende er deres fortsatte eksistens afhængig af prioriteringen af de midler, der anvendes på området.

En meget stor del af såvel de selvejende som kommunale idrætshaller fungerer som undervisningslokaler for skolernes idrætsundervisning, og de kan af den grund svære at undvære. I tilfælde af en skolelukning vil dette argument for at fastholde faciliteten dog forsvinde.

Indhold og aktivitet

I forlængelse af ovenstående er de centrale spørgsmål forhold til de enkelte projekter:

- Hvilke aktivitetsmuligheder er der efterspørgsel efter?
- Hvordan øges antallet af brugere/m²/time?
- Er der stadig brug for en fuld idrætshal på 20 x 40 meter? Eller bliver/kan dette behov dækkes et andet sted?
- Er der samarbejdspartnere i nærheden, så forskellige og nye brugergrupper kan udveksle og bidrage til holdbare løsninger?

Hvis en indsats for at bringe nyt liv i den gamle idrætshal skal give mening, må der være en reel vilje hos brugere og kommunale myndigheder til at afprøve nye løsninger både på indholdssiden og

arkitektonisk. Ligeledes bør kommunen være imødekommende i forhold til at undersøge alle muligheder for driftstilskud inden for folkeoplysningslovens rammer.

Også personalemæssigt skal driftsherren være indstillet på at inddrage ressourcer i form af frivillige som en væsentlig del af det nye liv, den gamle hal skal tilføres. Således kan det komme på tale, at der i en overgangsperiode skal en ekstraordinær driftsmæssig indsats til for at hjælpe de nye initiativer i gang.

Til inspiration

I Fondens skriftrække er udkommet "Nyt liv i gamle haller" (1998) og "Idrætshaller for fremtiden (2005). De kan rekvireres hos Lokale- og Anlægsfonden.....

www.fornydinhal.dk

FAKTABOKS 1: Eksterne interessenter og referencer

Regeringsgrundlaget

Kvalitetsfonden

Behovet for danske haller renovering

Lokale- og Anlægsfonden har afsat midler til at indsamle og bearbejde viden om omfanget af renoveringsbehovet af danske idrætshaller.

Det indsamlede data forventes tilgængelig med udgangen af april 2008.

Breddeidrætsudvalget

FAKTABOKS 2: Nye tal på idrætten og aktivitetsmønsteret.

Lokale- og Anlægsfonden afventer lige nu resultatet af den nyeste undersøgelse af danskernes idrætsvaner, men har på baggrund af de hidtidige undersøgelser og erfaringer et velbegrunder indtryk af den nutidige situation, og i hvilken retning udviklingen går.

Konkret scenarium: Trekløverhallen i Stepping, Kolding Kommune.
Poul Richard Jørgensen, 40 28 56 87, e-mail: trom61@os.dk

Asmus Petersen
Nørre Alle 14
6070 Christiansfeld
Tlf: 74568123
Mobil: 21452294
Mobil: 24803922